

Nationale spektakelstukken in de naoorlogse jaren

Hoewel in de vroege jaren van de wederopbouw schaarste heerste en allerlei goederen nog op de bon waren vonden in 1946 en 1948 uitbundige en kostbare evenementen plaats in het Olympisch Stadion. In 1946 was daar *Het Spel der Bevrijding* ter herdenking van de Tweede Wereldoorlog en in 1948 *In Neerlands Tuin* ter ere van het gouden jubileum van Wilhelmina. De artistieke leiding van de massaspelen lag in handen van de bekende regisseur [Carel Briels](#), ook wel ‘de Napoleon van het massaspel’ genoemd. Beide spektakelstukken boden de nodige ontspanning in de jaren na de oorlog. Daarnaast moesten de nationale evenementen de saamhorigheid in deze zware jaren vergroten. Het Olympisch Stadion diende als de centrale plaats waar nationale herinneringen werden gemaakt.

Het Spel der Bevrijding

In 1946 werd *Het Spel der Bevrijding* opgevoerd ter herdenking van het recente oorlogsverleden. Dit openluchtspel was het vervolg op een spel in 1945, [Het Drama der Bezetting](#), ook van de hand van Briels. Beide werden georganiseerd door het Comité Nederland Herdenkt 1940-1945. Het geldt dat met dit spel werd opgehaald kwam ten goede aan de Stichting 1940-1945. In deze herdenking kort na de oorlog lag de nadruk op het verhaal van de oorlogsperiode als een van onderdrukking en verzet, waarin militairen en verzetslieden in het middelpunt stonden. Deze invulling van de oorlogsherdenking sloot aan bij het naoorlogse streven naar eenheid. In 1946 ging de aandacht daarnaast uit naar de bevrijding en naar de vroege periode van wederopbouw.

Dit nationale evenement trok vijftigduizend bezoekers waaronder het prinselijk paar met de prinsesjes Beatrix en Irene, diverse ministers, de bekende generaal Kruls en de bemanning van marinefregat Tromp. Aan het spel werkten meer dan vijfduizend personen uit alle lagen van de bevolking mee. De rollen op het veld werden niet vertolkt door acteurs maar door vertegenwoordigers van de provincies in klederdracht en arbeiders in werkkleding uit verschillende bedrijfstakken. Naast de burgers namen ook het leger, de vloot en de luchtmacht deel aan het spel. Zij maakten het tot een spannend en bewogen tafereel. Briels stond bekend om zijn organisatietalent en kreeg het in deze barre tijden zelfs voor elkaar dat de deelnemers vrij kregen voor de repetities.

Een uitlijning van de Nederlandse kaart van witte stroken textiel op het veld van het stadion vormde het podium voor een indrukwekkend

Lied op de Vrede (tekst 1648)

*Oud en jong, elk is verheugd en vol vreugd;
In de dorpen, in de steden,
In de kerken, in het hof klinkt de lof
Van de langgewenschte Vrede.
Wij verbranden heden hier in dit vier
Al de oude oorlogswrokken.
D' oorlog heeft het leven af, ligt in 't graf,
Daarom luiden alle klokken.*

*Nu is 't tijd en over tijd tot een strijd
Niet van buiten, maar van binnen,
Dat elk aan zich zelf begint en verwint
Zijn verdorven booze zinnen.
Dat wij samen met gebeën tot God treën,
Hem uit reinder herten loven;
Zulk een aangenaam gezank gaat de klank
Van de klokken ver te boven.*

schouwspel waarin de oorlog en bevrijding op symbolische wijze werden uitgebeeld. Het decor was simpel maar doeltreffend, met bijvoorbeeld in Limburg steenkool als verwijzing naar de mijnen en in Amsterdam een pierement. Over de luidsprekers klonk de stem van de schrijver van het stuk, de bekende A. den Doollaard, die in kleurrijke beschrijvingen toelichtte wat er op de grasmatt gebeurde. Dat ging van de inval van de Duitsers met bloed bedropen helmen tot de opmars van de verlossende legers en het feestelijke gewoel der bevrijde bevolking. De vliegtuigen die tijdens de vertoning boven het stadion cirkelden maakten grote indruk op het publiek. Muziek en liederen versterkten de sfeer van wat er plaatsvond op de grasmatt. Het bevrijdingsfeest, waaraan iedere provincie op eigen stereotypische wijze deelnam, was in volle gang. In Friesland dansten ze de *Skotse Trije*, in Drenthe was er een aardappelestafette en in Overijssel voerden mensen uit Markelo een oogstdans op, terwijl in het zuiden de schuttersgilden en vendelaars het veld sierden. Na de verbeelding van de vrijheid stond men stil bij de gevallen. Als symbool werd een grote tombe het veld opgedragen, waarna één minuut stilte werd gehouden. Vervolgens schreed een dijkwerker langzaam naar de baar in het midden van het land om een bos tulpen neer te leggen. De duizenden aanwezigen gingen staan en in de stilte vulde een vlucht duiven het stadion.

Hierna volgde onder de leuze ‘Nederland zal herrijzen’ speciale aandacht voor de wederopbouw met de terugkeer naar toestanden van veiligheid en gezinsgeluk. Het was een *Spel der Rekenschap*. Wat had Nederland behaald in een jaar van wederopbouw? De vroege periode van wederopbouw werd symbolisch weergegeven door het herstellen van de ruïnes op het veld. Fabrieksschoorstenen werden opgericht en begonnen weer te roken. Op Schiphol verrees een verkeerstoren van waaruit de bemanning in uniform de nieuwe luchtlijnen naar alle punten der aarde uitrolden over het veld, als symbool voor Nederlands hernieuwde trots en herrijzenis. Na de verbeelding van de wederopbouw volgde een indrukwekkende en door het publiek enthousiast onthaalde vlaggenparade. Te midden van de vlaggen van de 42 ‘vereenigde volken’ nam het kleine Nederland symbolisch een volwaardige plaats in. Het spel werd besloten met een gebed van wijlen president Franklin D. Roosevelt voor het behoud van de vrede, en het Nederlandse volkslied.

Het *Spel der Bevrijding* was een groot succes dat zelfs buiten de landsgrenzen aandacht kreeg en op verzoek van de Britse regering ook werd opgevoerd in het [Wembley Stadion](#). Het bleef echter vooral een spel voor en van het hele Nederlandse volk, waarin het Olympisch Stadion in Amsterdam als het rijke hart van het vaderland symbool stond voor een land waarin voor alle burgers plaats zou zijn.

In Neerlands Tuin

Twee jaar later, op Koninginnedag 31 augustus 1948, werd het stadion omgetoverd tot een weelderige bloementuin als decor voor het openluchtspel *In Neerlands Tuin*. Ter ere van het gouden jubileum van koningin Wilhelmina had Briels, als goed vaderlander en royalist, opdracht gekregen om ook dit jubileumspel te regisseren. Het moest een kleurrijke verbeelding zijn van Hollands glorie in Hollands tuin onder de kroon van eregast Wilhelmina. Door de hele stad Amsterdam vonden tiendaagse feesten plaats ter ere van het regeringsjubileum van Wilhelmina en de inhuldiging van Juliana. Tijdens deze feesten werden in totaal drie spelen georganiseerd in het Olympisch Stadion. Het eerste openluchtspel

In Neerlands Tuin vormde het hoogtepunt waarbij het koninklijk huis aanwezig was. Maar ook [Neerlands Sportfantasie](#) en het [Kroningspel](#) werden enthousiast onthaald.

Op de zonnige middag van haar laatste Koninginnedag kwam Wilhelmina in een open koets over de sintelbaan aan in een tuin vol planten en oranjebloemen, spuitende fontein en pergola's. Slechts in één nacht was het stadion getransformeerd tot deze prachtige tuin, want op 29 augustus vonden er nog internationale wielervedstrijden plaats. Door een haag van hoogwaardigheidsbekleders schreed Wilhelmina van de koets naar haar plaats op de eretribune waar de toeschouwersmenigte haar begroette met een spontaan Wilhelmus. Ter inleiding van het spel *In Neerlands Tuin* gaf zij een ontroerende persoonlijke redevoering met verwijzingen naar haar rol als moeder, maar ook met aandacht voor de oorlog en de moeilijke jaren van wederopbouw. Daarna startte het spektakelstuk waaraan zo'n achtduizend mensen van allerlei rangen en standen meededen, waaronder militairen, verzetslieden, sporters, padvindsters en representanten uit de verschillende streken in klederdracht.

In dit massaspel werden op de grasmat de vier seizoenen op symbolische wijze verbeeld voor de tienduizenden toeschouwers. Als eerst was daar de stralende lente die in het teken stond van de regeringsaanvaarding van Wilhelmina in 1898. Vertegenwoordigers uit verschillende provincies, waaronder Alkmaarse kaasdragers, Spakenburgers uit Utrecht en mensen uit Suriname en de Antillen (koloniale gebieden), namen in klederdracht deel aan de kleurrijke opening van het spel. Tijdens de lente werd een drie-en-een-halve meter hoge metalen kroon van tweehonderd kilo, afgezet met glas-geblazen parels en een 'hermelijnen' kroningsmantel van zwanendons, het veld opgedragen op een fluwelen kussen. De kroon kreeg, als symbool van de *eenheid des volks*, een centrale plaats tijdens het spel. Na de lente volgde de vruchtbare zomerse weelde die verwees naar de voortdurende toewijding van de koningin aan de belangen van het land. De nadruk lag op de bloeiende maatschappij. Lange stoeten weeskinderen met ballonnetjes en autopeds, meisjes in rood-wit-blauw geblokte jurkjes en jongens met witte bloesjes en blauwe broekjes waaierden uit over het veld om te schommelen, dansen en wipwappen in de tuin. Dit kleurrijke tafereel werd aangevuld met een verwijzing

Danklied (gezongen door het Groot Omroepkoor van de Ned. Radio-Unie. Ingestudeerd door Fred Boshart)

Jan H. De Groot en Max Vredenburg

*Zing, zing een loflied Nederland,
een nieuw lied Haar ter eere,
die vijftig jaar Vorstinne,
U mocht hoeden en regeren.*

*Die met de fierheid van Haar hart,
de adel van Haar denken,
Haar leven tot Uw heil gewend
in liefde weg mocht schenken.*

*Die om Uw angsten mede leed,
die won Uw diepst vertrouwen,
die tot de Overwinning streed
om nieuw geluk te bouwen.*

*Zing, zing een danklied Nederland,
een lied tot Uw Vorstinne
die vijftig jaar de Moeder was:
Uw fiere Koninginne.*

naar de florerende arbeid van onder andere de KLM, de NS, Unox en Philips. De arbeiders in werkkleding stroomden de tuin der kinderen binnen en maakten samen met de kinderen een vrolijke rondedans, waardoor het hele veld gehuld was in een levendige, kleurige beweging.

De vreugde van de zomer maakte vervolgens plaats voor de stormen van de herfst waarin de Tweede Wereldoorlog werd herdacht. De metalen kroon werd door de weduwen van gevallen strijders symbolisch bedekt met een zwarte doek. In de tuin heerste kilte en de kinderen en arbeiders kwamen deze keer ingetogen het veld op. De tijd om te spelen was voorbij. In deze zware periode zou de verbondenheid tussen volk en koningin hechter dan ooit zijn geworden. Met de opkomst van de ouderen begon de winter. Alle deelnemers verzamelden zich in carré rond de grote kroon en herdachten de gevallen. Daarna

marcheerden marine, landmacht en luchtstrijdkrachten binnen en namen het rouwkleed weg van de kroon. Opnieuw kwam er ruimte voor vreugde, het jubelen om de vrijheid en een hoopvolle toekomstvisie. De ouderen, die de gehele regeringsperiode van Wilhelmina hadden meegemaakt, wensten de jeugd een even zegenrijk bewind onder de nieuwe vorstin toe en moedigden aan tot eendracht in de toekomst. De wijze raad van de ouderen werd gevolgd door een dankgebed onder begeleiding van vertegenwoordigers der kerken. Daarna volgde de intrede van een enorme stoet ruiters met een 'woud van vlaggen'. Het duurde wel tien minuten voordat al deze ruiters het stadion vulden. Wilhelmina verliet na afloop van het spel onder massaal gejuich het stadion weer in de open koets. De stoet ruiters vormde de geleide voor de [kroondraging](#) van het pronkjuweel van het spel door de straten van Amsterdam naar het Nationaal Monument, waar de kroon bleef rusten tot de kroningsdag van Juliana. Op de avond van de inhuldigingsdag werd de kroon voor het [Kroningsspel](#) teruggevoerd naar het Stadion waar deze symbolisch werd aangeboden aan de nieuwe koningin.

Doorklikmogelijkheden

[Carel Briels](#)

Carel Briels (1916 - 1983), ook wel gezien als de Cecile B. de Mille van de Lage Landen, was een Nederlands acteur en regisseur. In 1939 studeerde Briels af aan de toneelschool in Amsterdam en richtte zich vervolgens op de organisatorische en regisserende kant van de toneelwereld. Dat jaar werd hij algemeen leider van het Nederlands Toneelceum, dat als doel had 'het cultuurbezit te beschermen door begrip en liefde bij het Nederlandse volk aan te kweken voor de grote toneelwerken in de literatuur van alle tijden'. In de oorlog kreeg het Toneelceum het lastig. In 1944 verscheen Briels' illegale brochure *Naar een bevrijd tooneel in Nederland*, waarin hij kritiek uitte op de overheidsmaatregelen die de bewegingsvrijheid van artiesten beperkten. Juist in de context van de oorlog en het zoeken naar antwoorden op grote levensvragen was vrij toneel belangrijk. Het door de bezettende overheid in leven geroepen Departement van Volksvoorlichting en Kunsten wilde volgens Briels het bestaan van het Toneelceum onmogelijk maken omdat het niet in dienst van de nationaalsocialistische 'Kulturpolitische' idealen stond. In 1941 had het Toneelceum besloten de secretaris-generaal van het Departement van Kunsten en het hoofd van de afdeling Toneel van het Departement te dagvaarden vanwege het onwettig dwarsbomen van het lyceum. Daarop werd Briels ontboden door de Duitse

instanties die druk op hem uitoefenden om het proces in te trekken. Briels weigerde dit en werd hiervoor afgerost, vervolgens gearresteerd en naar de strafgevangenis, het Oranjehotel in Scheveningen, gebracht. Onder dwang gaf Briels uiteindelijk opdracht de dagvaarding in te trekken.

Briels verzette zich tijdens de oorlog niet alleen tegen de beperkende maatregelen van de overheid voor de toneelwereld, maar richtte in de hongerwinter samen met twee vrienden, Jules Baller en Joop Casse, ook de voedseldistributiedienst B2C2 op. Eerder in de oorlog had hij ook al illegale huiskamervoorstellingen georganiseerd om geld op te halen. Veel van deze huiskamervoorstellingen vonden plaats bij bekende industriëlen zoals Philips, Brenninkmeyer (C&A), Kips en Vroom en Dreesmann (V&D). Theatermakers, voordrachtskunstenaars, toneelspelers en musici werden uitgenodigd om een avondvullend programma te organiseren. Met de opbrengsten kon voedsel worden gehaald voor in Amsterdam ondergedoken kunstenaars en financiële hulp worden geboden aan minder bevoorrechte vakgenoten. Briels

ZEEGESANGH

*Ter eeren van Carolus Briels,
d'oppermachtige Laeckenuytdeeler
van 't Croninxspel
Wie is hy, die de Lauwer voegt
En met een Aensicht so vernoeght
geseten in een Tacksiewagen
Sich naer het Staedion laet jaeghen?
Neen, 't is geen Heldt van d'ouden Tydt
't is Brielschen Carel, die daer rydt
En strackx met seuen Megaephooonen
Syn Meesterconsten gaet vertoonen,
Wanneer hy over 't Grasveldt brult
En van die Wielerbaen af sult
Die twaalf Pyrementenbaezen
Der duynen blancke Top laet raezen,
Die duysent Man de Sintelbaen
Gestaedig op en af laet gaen,
En in de Telephoon gaet schreeuwen
Om sestig Friezen, tachtig Zeeuwen;
Het spreekkoor swyght op syn Gesagh,
barst los in loeyend Hoongelach
Als Carel Duym en Pinck laet knippen;
En Aemsteldam hangt aen syn Lippen.*

Joost (in *De Groene*)

spande zich hiervoor in onder het valse persoonsbewijs van kinderarts W.J. de Groot, waarmee hij heel handig ook na spertijd over straat mocht.

Na de Tweede Wereldoorlog kreeg Briels grote naamsbekendheid met zijn massaspelen. De manier waarop hij met gebruik van moderne technische hulpmiddelen vormgaf aan de massamanifestaties kreeg veel lof. Briels zag de spektakelstukken als spiegel van de werkelijkheid. Massaspelen konden niet alleen boeien maar bij de toeschouwers ook nieuwe krachten, bezieling en arbeidszin opwekken. Enkele voorbeelden van zijn openluchtspelen zijn *Het Drama der Bezetting* in 1945 in het Olympisch Stadion in Amsterdam, *De Waterweg heroverd* in 1947 in het Feyenoord Stadion in Rotterdam en *Aquamarijn* in de RAI in 1952. In 1963 organiseerde Briels ter gelegenheid van het honderdvijftigjarig bestaan van het Koninkrijk de manifestatie *Voor en na Waterloo* in het Goffertstadion in Nijmegen. Deze verbeelding van de Slag bij Waterloo werd echter een catastrofe. Briels' massaspelen werden inmiddels gezien als ouderwets en hij bleef met een enorme schuld en een slechte reputatie achter.

Het Drama der Bezetting

Strijd van een klein maar onverschrokken volk tijdelijk geknecht door barbaarsche overmacht.

Op Koninginnedag 1945 werd *Het Drama der Bezetting* opgevoerd in het Olympisch Stadion. Als reactie op de kritiek op de ambtelijk opgezette karige Bevrijdingsdag in juni, waarin beschilderde lantaarnpalen en bekrijte stoeptegels het decor vormden, moest er in het stadion een grote manifestatie komen waarin de oorlogsjaren werden herdacht. Carel Briels werkte samen met de schrijver van het stuk, de bekende A. den Doolaard, die tijdens de oorlog had opgetreden als spreker voor de Londense radiozenders *De Brandaris* en *Radio-Oranje*. Zij kozen voor een plechtige herdenking in spelvorm, omdat ze verwachtten dat het bekijken van het oorlogstaferaal voor het publiek aangrijpend zou zijn.

Duizenden mensen van verschillende compagnies en folkloristische vertegenwoordigingen werkten mee aan het openluchtspel, waarin de deelname van de spoorwegstakers van de staking in 1944 een bijzonder hoogtepunt vormde. Briels stond bekend om zijn organisatietalent en kreeg het zelfs voor elkaar dat de deelnemers in deze schaarse tijd van wederopbouw vrij kregen voor de generale repetitie met behoud van loon.

Op de grasmat was de kaart van Nederland uitgelijnd. Belangrijke symbolische ijkpunten op de kaart vormden Westerbork, De Grebbe, Amersfoort, Utrecht, Rotterdam, Scheveningen en Vught. In zijn memoires beschrijft Briels de creativiteit die voortkwam uit het werken met beperkte middelen in de materieel ontreedde naoorlogse tijd:

‘Zo ontwierp ik op de grasmat, de geboortegrond van menig voetballer in het Olympisch Stadion, met krijtlijnen de kaart van Nederland. Het meest effectvolle en meest goedkope decor dat in Nederland ooit is uitgevoerd’.

Om het spektakelstuk van geluid te voorzien gaven de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven de ‘geredde’ fonkelnieuwe geluidsinstallaties in gebruik waardoor het mogelijk was om het spel te begeleiden. In sommige gevallen bleek het echter een flinke opgave om aan materiaal en rekwisieten te komen voor het stuk. Zo was er voor de opvoering een groot aantal Duitse helmen nodig. De teleurstelling was groot toen bleek dat een levering uit Hamburg niet bestond uit Duitse maar Engelse helmen. De moeizame zoektocht moest weer worden voortgezet, maar eindigde gelukkig succesvol. Hoewel de uitgaven beperkt moesten blijven kostte het evenement per minuut toch zo’n tweeduizend gulden (omgerekend naar huidige maatstaven bijna 11.500 euro). Ondanks deze voor die tijd zeer hoge kosten werd er bijna een kwart miljoen gulden opgehaald voor de Stichting 1940-1945 (omgerekend bijna anderhalf miljoen euro).

Het vele voorbereidingswerk resulteerde in de eerste grote bevrijdingsmanifestatie waarin de gevallen werden herdacht en de geallieerden werden geprezen. Ook het Koninklijk Huis was vertegenwoordigd. Prinses Juliana en prins Bernhard legden een krans bij het Monument der Gevallen. Naast een herdenking van de gevallen en een dankwoord aan de geallieerden kreeg ook de hernieuwde Nederlandse trots vorm in het spel. Deze trots werd verbeeld in een defilé van het nieuwe Nederlandse leger en de aandacht voor de overzeese gebieden. Nederland zag een hoopvolle toekomst voor zich.

Wembley Stadion

In Nederland kreeg *Het Spel der Bevrijding* veel lof. De opvoering getuigde volgens de media van een grote visie en was van internationale allure. Dat bleek, want hoewel het openluchtspel een nationale manifestatie was werd het op uitnodiging van de Engelse regering op 31 augustus 1946 ook opgevoerd in het Londense Wembley Stadion. Een speciale rol was er de spoorwegstaking van 1944, die ook in *Het Drama der Bezetting* in 1945 een hoogtepunt vormde in de manifestatie in het Olympisch Stadion. Voor de opvoering maakten tweehonderd Nederlandse spoorwegmannen in uniform de reis naar Engeland, aangevuld met leden van het harmonieorkest die voor de muzikale afwisseling moesten zorgen. De Britse belangstelling voor het spel zal niet alleen ingegeven zijn door de artistieke vormgeving, maar zeker ook door de aanzienlijke aandacht voor de geallieerden en de bevrijding, met een hoofdrol voor de Britse generaal Bernard Montgomery.

Kroondraging

Aan het eind van het spel *In Neerlands Tuin* werd de grote metalen kroon omgeven door de 'wapendragers van de steden des lands' gedragen naar de eretribune waar Wilhelmina zetelde. Daarna droegen 'alle geledingen van ons volk' de kroon in een plechtige tocht door de straten van de hoofdstad. Een grote groep ruiters met lange lansen met rood-wit-blauwe vanen vormde de geleide. De kleurrijke stoet van mensen in folklore verbeeldde de centrale plaats van de Kroon der Nederlanden tussen het volk en trok rijen dik publiek. De kroon werd beurtelings gedragen door verschillende groepen uit de bevolking, waaronder de kerken, verpleegsters, de wetenschap, kunstenaars en de strijdkrachten van leger, vloot en luchtmacht. Onder begeleiding van het lied 'Wij leven vrij, wij leven blij' werd de kroon toevertrouwd aan de laatste groep: de illegaliteit. Deze groep dragers werd gevormd door dertig ex-verzetsstrijders die de kroon als symbool van de eenheid van het volk de Dam opdroegen en onder de klanken van het Wilhelmus voor het Nationaal Monument plaatsten. Tot de avond van de kroningsdag van Juliana bleef de metalen kroon hier rusten, om vervolgens in een feestelijke fakkeloptocht door de jeugd en vertegenwoordigers van het Rode Kruis teruggevoerd te worden naar het stadion en naar de nieuwe koningin.

Neerlands Sportfantasie

In schone vorm en rythme zullen de loopnummers, de vaardigheidssporten, de balspelen zich manifesteren als een feestelijk ballet, en ook de mechanische hulpmiddelen in de voortbeweging van de mens krijgen hun aandeel.

De Nederlandse sportwereld bracht op 4 september in het kader van de tiendaagse feesten ook een eerbiedige hulde aan het vorstenhuis. De artistieke leiding was wederom in handen van Carel Briels, die het stuk van Aad van Leeuwen spectaculair moest vormgeven. De sportwereld wilde laten zien hoe de betekenis van sport in Nederland tijdens de regering van Wilhelmina was gegroeid. Aan de manifestatie namen alle takken van sport deel, van de Koninklijke Nederlandse Atletiekunie tot de Automobiel Club en van de Biljard Bond tot de Vereniging voor Luchtvaart. Het moest een ‘vroolijk, kleurig, opgewekt en frisch schouwspel’ worden, niet in de vorm van wedstrijden of sportprestaties maar in een sportfantasie waarin onder de muzikale begeleiding van het Metropole Orkest het ontstaan en het wezen van de sport werden verbeeld.

De fantasiewereld begon met de eerste bewegingen van de mens: het wandelen, de hordenloop, het hardlopen en de estafette-fantasie. Vervolgens werd onder de noemer ‘De Mens Ontdekt de Sport’ een variatie op de klassieke sporten zoals atletiek en schermen getoond. Ook de ruitersport, als ‘nobelste verovering van de mens’, kreeg een speciale plaats. Ze werd gevolgd door de vreugde van de mens die leert spelen, waarbij voetbal in het middelpunt stond, gevolgd door de mens die grotere snelheid zocht zoals de wielrenner. In de deelname van de auto- en motorsport werd de mens die zich meester maakt van de machine verbeeld. Na de verbeelding van de ontwikkeling van de sport volgde een defilé van alle bij de bonden aangesloten Amsterdamse sportverenigingen. Het slot en tevens het hoogtepunt van *Neerlands Sportfantasie* was de intocht onder aanvoering van *chef de mission* Karel Lotsy van de kampioenen uit het kroningsjaar 1948, gesierd met de op de Olympische Spelen van Londen behaalde medailles: Fanny Blankers-Koen en Nel van Vliet met hun gouden plakken, Lida van den Anker-Doedens en Gerrit Voorting met de zilveren, en de bronzen medaillewinnaars van de Nederlandse hockeyploeg, de waterpoloërs, en de estafettevrouwen van het zwemmen en de atletiek.

Neerlands Sportfantasie was een kleurrijk geheel waarin de Nederlandse sportwereld hulde en dank aan het dierbare vorstenhuis bracht. Het hield ook een belofte in dat onder de regering van Juliana alle krachten wederom in dienst zouden worden gesteld ter verhoging van de geestelijke en lichamelijke gezondheid, ‘de levensvreugde en de kracht van het Nederlandse volk’.

Kroningsspel

Ter gelegenheid van de inhuldiging van Juliana was het opnieuw feest in het Olympisch Stadion. Op 6 september vond dit laatste spektakelstuk van de drie plaats op de groene grasmat, wederom geproduceerd door Carel Briels. Voor de gelegenheid werd de grote metalen kroon terug naar het stadion gedragen door de jeugd en vertegenwoordigers van het Rode Kruis, als hulde aan het werk van Juliana als voorzitter van het Rode Kruis. De kroon werd symbolisch aangeboden aan de nieuwe koningin die bij het spel aanwezig was. Niet alleen Juliana was als eregast aanwezig, maar ook verschillende buitenlandse vorstelijke gasten werden getraakteerd op het schouwspel. De vlaggen van de vertegenwoordigende

landen van deze eregasten sierden het Olympisch Stadion en symboliseerden de broederschap der volken.

Het inhuldigingsspel moest in de eerste plaats een gezellig tuinfeest zijn ter begroeting van koningin Juliana, waarbij de jeugd, als symbool van de toekomst, centraal stond. Hiervoor waren bijvoorbeeld vijfhonderd studenten in eveningdress uitgenodigd. Het kleurrijke vaderlandse feest met lichtfonteinen, vuurwerk en Bengaals vuur sloot aan bij het feestgewoel in heel Amsterdam. Pierementen en haringkarretjes sierden de grasmatten, het regende serpentines en confetti in het stadion en op de hoge schaal van de Marathontoren werd een vreugdevuur ontstoken. Nadat de koningin en de gasten na afloop van het Kroningspel wegreden uit het stadion werden wagens met bier en ijsocarretjes het veld opgereden en zorgden muziekkorpsen voor een feestelijke sfeer. Het feest voor het Nederlandse volk kon beginnen.